

Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemelerinin Tarihi Gelişimi

Yrd. Doç. Dr. Selman DURSUN
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali: Ayr/mc/l/k
16-22 Ekim 2015 , İstanbul

TARİHİ GELİŞİMİN ÖZETİ

Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)
(1973 – 1976) & (1982/83 - 2004)

Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemeleri (ÖG-AĞCM)
(2004 – 2012)

Terörle Mücadeleyle Görevli Ağır Ceza Mahkemeleri
(TMG-AĞCM) (2012 – 2014)

Ağır Ceza Mahkemesi İhtisas Daireleri (AĞCM-İD)
(2015)

1. (1973) 1961 Anayasasının 136. Maddesine Yapılan Ekler (Ek fıkralar 2-7)

- Başkan + 2 sivil hâkim + 2 askerî hâkim (2 yedek)
- Fransız Modeli – İhtisas Mahkemesi

2. (1973) 1773 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

- AĞCM derecesinde (m.12) DGM=ÖG-AĞCM?
- Soruşturmada DGM yedek üyesi + İtiraz DGM (m.17)
- Gözaltı süresi: 15 gün (m.22) (CMUK m.128: Toplu suçta 15 gün)

3. (1975-76) Anayasa Mahkemesi'nin Şekil Yönünden Tümüyle İptal Kararı

- AYM, 06.05.1975, 1974/35 E, 1975/126 K (RG, 11.10.1975, 15380, 1 yıl sonra yürürlük)
- DGM'nin faaliyet süresi: 11.07.1973 - 11.10.1976 (yaklaşık 3 yıl)

Devlet Güvenlik Mahkemeleri

4. (1976) Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Teklifi (15.06.1976, 2/644 E)

- Kadük
- 11.10.1976 – 09.11.1982 arası düzenleme yok

5. (1982) 1982 Anayasası –İlk Hali

- AY m.143
- DGM'lerin kurulmasının öngörülmesi
- Başkan + 1 sivil hâkim + 1 askerî hâkim (2 yedek)

6. (1983) 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

- AĞCM derecesinde (m.18) DGM=ÖG-AĞCM?
- Soruşturmada DGM yedek üyesi + İtiraz DGM (m.13)
- Gözaltı süresi: 48 saat, toplu suç: 15 gün, OHAL 2 kat (m.16) (CMUK m.128 ile paralel)

Devlet Güvenlik Mahkemeleri

7. (1992) CMUK Reformunun DGM'lerde Uygulanmaması

- 3842 sayılı Kanun, m.30 ve 31 (DGM'lerde eski CMUK hükümleri)
- Gözaltı süresi: 48 saat, toplu suç: 15 gün, OHAL 2 kat (CMUK 128: 24 saat, toplu suç: 4 gün, 8 gün) DGMK m.16 ilga.
- Müdafilik
  - Mecburi müdafilik yok (15 yaş ve mahkemenin takdirinde, isteğe bağlı atama yok)
  - Müdafinin yetkileri
    - Hazır bulunma yetkisi düzenlenmemiş
    - Soruşturmada dosyayı incelemesi izne tabi, örnek alma yetkisi yok
    - Soruşturmada tutukluyla görüşmede hakimin hazır bulunabilmesi, gözaltındakiyle görüşememe

Devlet Güvenlik Mahkemeleri

8. (1997) CMUK Reformunun Kısmen DGM'lere Yansıtılması

- 4229 sayılı Kanun: DGMK m.16'nın yeniden düzenlenmesi
- Gözaltı: 48 saat, toplu suç: 4 gün, 7 gün (OHAL'de 10 gün)
- Gözaltındaki kişiyle süre uzatımından sonra görüşebilme, tutukluyla görüşmede hâkim gözetimi

9. (1999) AY m.143 Değişikliğiyle Askerî Üyelerin Çıkarılması

- AİHM, bağımsız ve tarafsız hâkim ilkesi

10. (1999) DGMK Değişikliği – AY Değişikliğine Uyum

- 4390 sayılı Kanun

Devlet Güvenlik Mahkemeleri

11. (2002) Gözaltı Sürelerine Dair AY Değişikliğine Uyum

- 2001 AY Değişikliği, m.19: 48 saat, toplu suç: 4 gün
- 4744 sayılı Kanun, DGMK m.16: 48 saat, toplu suç: 4 gün (AY ile aynı, ancak OHAL'de 7 gün)

12. (2002) Soruşturmada Müdafinin Tutukluyla Görüşmesinde Hâkim Gözetiminin Kaldırılması

- 4748 sayılı Kanun

13. (2003) Gözaltındaki Kişinin Müdafiyile Görüşme İmkânı

- 4778 sayılı Kanun
- Gerekçe: AİHM içtihatları, Müdafî yardımı olmadan alınan ifadenin delil olarak kullanılmasının adil yargılamayı ihlal etmesi

Devlet Güvenlik Mahkemeleri

14. (2003) 1992 CMUK Reformunun DGM'lerde de Uygulanması

- 4928 sayılı Kanunu
- Mecburi müdafilik, müdafinin hazır bulunma, dosyayı incelemesi-örnek alma yetkileri

15. (2004) AY m.143'ün ve DGM'lerin İlgası

- Gerekçe: AB'ye üyelik (2003 Katılım ortaklığı belgesi, ilerleme raporu)

16. (2004) AY Değişikliğine Uyum: DGMK'nın İlgası ve ÖG-AĞCM'lerin Kurulması

- 5190 sayılı Kanun
- CMUK m.394a-d (Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme Usulü)
  - Gözaltı süresi: 48 saat (CMUK 128: 24 saat, iki katı), Toplu suç: 4 (OHAL 7 gün)

Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemeleri

17. (2004-2005) 5271 sayılı CMK – ÖG-AĞCM'lerin Sürdürülmesi

- CMK m.250-252 (Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme)
- Gözaltı ve tutukluluk sürelerinin 2 katı olması

18. (2012) ÖG-AĞCM'lerin Kaldırılması – TMG-AĞCM'lerin Kurulması

- 6352 sayılı Kanun, TMK m.10
- Gözaltı ve tutukluluk sürelerinin 2 kat olması
- *2 kat tutukluluk süresinin AYM tarafından iptali (04.07.2013 tarih, 2012/100 E, 2013/84, RG, 02.08.2013, 28726, 1 yıl sonra yürürlük)*
- Gözaltındaki kişinin müdafiyeye görüşmesinin 24 saat kısıtlanabilmesi

19. (2014) TMG-AĞCM'lerin (Geçici ÖG-AĞCM'lerin) Kaldırılması ve (İhtisas) AĞCM'lere Geçiş

- 6526 sayılı Kanun, TMK Geç. m.14 ve Teşk. K. m.12

Ağır Ceza Mahkemesi İhtisas Daireleri

20. (2015) HSYK Kararıyla AĞCM-İD'lerinin Kurulması

- 2. AĞCM (İstanbul 13. ve 14. ; Diyarbakır 4. ve 5.)
- Organize uyuşturucu ticareti, 3. AĞCM (İstanbul 15. ve 16. ; Diyarbakır 6.)
- Özel bir yetki yok, genel kurallara tabi

KAYNAKÇA

- Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Derleyen: Mutlu Kurtuluş, İstanbul, 1976.
- O. Kadri KESKİN, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Yapısı, Görevleri ve Yargılama Usulleri, Ankara, 1987.
- Zekeriya YILMAZ, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılması ve Yeni Ağır Ceza Mahkemeleri, Ankara, 2004.
- Fatih Selami MAHMUTOĞLU, Selman DURSUN, Türk Hukuku'nda Müdafinin Yasaklılık Halleri, Ankara, 2004.